

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПУБЛІЧНЕ ПРАВО В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»

Рівень освіти	<u>другий (магістерський)</u>
Спеціальність	<u>281 Публічне управління та адміністрування</u>
Освітні програми	<u>Публічне управління та адміністрування Цифрове врядування</u>
Тривалість викладання	<u>3-тя чверть</u>
Кількість кредитів	<u>4 кредити ЄКТС (120 годин)</u>
Заняття:	
лекції:	<u>2 години на тиждень</u>
практичні:	<u>4 години на тиждень</u>
Мова викладання	<u>українська</u>

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

Кафедра, що викладає: Державного управління і місцевого самоврядування (ДУМС)

Викладач:

Шумляєва Ірина Дамирівна
к.держ.упр., доцент, доцент кафедри

Персональна сторінка

E-mail: Shumliaieva.I.D@nmu.one

1. Анотація до курсу

У контексті європейської інтеграції України надзвичайно важливим є вивчення засад публічного права країн Європейського Союзу, що включає засвоєння питань стосовно державного регулювання публічно-правових відносин на сучасному етапі та в динаміці їх розвитку. Відображення феномену публічності у правовому галузевому форматі виявляється через тісний зв'язок із державно-владними інститутами, функціонування яких пов'язано із конституційним (державним), адміністративним, судоустрійним та кримінальним правом.

Вивчення вибіркової дисципліни «Публічне право в країнах Європейського Союзу» дозволить сформуванню системне уявлення про основоположні засади публічно-правового регулювання основних інститутів держави, його структурну побудову та сутність процесу реалізації відповідних норм в країнах Євросоюзу, а також застосовувати набуті знання під час здійснення досліджень у межах освітньо-наукової програми з урахуванням досвіду європейських країн.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти комплексу спеціальних знань стосовно системи та змісту публічно-правового регулювання засадничих сфер функціонування держави та її інститутів, а також проявів публічності, що відображено в окремих галузях права країн, які входять до Європейського Союзу.

Завдання курсу:

– **знати і розуміти:** концептуальні засади становлення публічного права в європейських країнах; базову термінологію, яка стосується публічного права та регулювання публічних відносин в окремих країнах ЄС; особливості розвитку нормативної бази в європейських країнах під час проведення адміністративних та інших реформ; структурну побудову та зміст нормативних актів, які входять до системи публічного законодавства різних країн;

– **вміти:** аналізувати норми публічного права, зважаючи на його галузеві компоненти; здійснювати порівняльну характеристику нормативно-правової бази різних країн, зважаючи на особливості їх державотворення; практично відмежовувати норми публічного права під час їх застосування; аргументувати та обґрунтувати авторську позицію, генерувати інноваційні ідеї щодо використання позитивного досвіду країн Євросоюзу на вітчизняному підґрунті.

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання:

– продемонструвати *розуміння* правового вираження публічного інтересу та специфіки суб'єктного складу; сутності предмету, методу, системи публічного права; галузевого поділу публічного права та їх особливостей в різних країнах Євросоюзу; характеру та специфіки публічно-управлінської сфери регулювання правовідносин; *знання* термінології, яка стосується окремих галузей, які відносяться до публічного права;

– продемонструвати *знання* ключових положень та характерних особливостей конституційних і законодавчих джерел країн Євросоюзу, їх відмінності; *розуміння* концептуальних засад і сучасних підходів до побудови сучасного публічного права на національному рівні в європейських державах ;

– продемонструвати *здатність* орієнтуватися в системі публічного права країн Європейського Союзу, вміння систематизувати законодавство за різними підставами, *вміння оцінювати та аналізувати* норми, які стосуються публічної сфери, відокремлюючи їх від галузей приватного права ;

– продемонструвати *здатність* складати судження (*синтез*) про засади систематизації норм сфери публічного права в країнах ЄС; вміння критичного *аналізу* змістовного наповнення законодавства країн Європейського Союзу, що стосується публічної сфери правового регулювання, а також способів правового впливу, які стосуються забезпечення верховенства закону ;

– продемонструвати *здатність* на основі *аналізу та систематизації* норм публічного права країн ЄС формулювати й *обґрунтувати* інноваційні ідеї щодо адаптації позитивного європейського досвіду в Україні;

– продемонструвати *навички* підготовки публічної презентації розроблених пропозицій та рекомендацій стосовно вдосконалення правового регулювання публічної сфери в Україні з урахуванням європейського досвіду.

4. Структура курсу

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
1	Вступ до курсу Мета, завдання, результати Політика курсу Навчальні матеріали Система та критерії оцінювання	Лекція	Силабус Презентація курсу Методичні рекомендації Рекомендовані джерела ККР для проведення	–
	Тема 1. Вступ до публічного права		Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Практичне заняття за темою 1. Вступ до публічного права	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
2	Тема 2. Суб'єкти публічного права. Учасники публічно-правових відносин	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-	0-5
	Практичне заняття за темою 2. Суб'єкти публічного права. Учасники публічно-правових відносин	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
3	Тема 3. Публічно-правова система	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-	0-5
	Практичне заняття за темою 3. Публічно-правова система	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
4	Тема 4. Конституційне (державне) право в країнах ЄС	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Практичне заняття за темою 4. Конституційне (державне) право в країнах ЄС	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-2
5	Тема 4. Конституційне (державне) право в країнах ЄС	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Практичне заняття за темою 4. Конституційне (державне) право в країнах ЄС	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-3
6	Тема 5. Порівняльно-правова характеристика адміністративного права європейських країн	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Практичне заняття за темою 5. Порівняльно-правова характеристика адміністративного права європейських країн	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
7	Тема 6. Правосуддя та судоустрій в країнах ЄС	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 6. Правосуддя та судоустрій в країнах ЄС	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб- ресурси	0-2
8	Тема 6. Правосуддя та судоустрій в країнах ЄС	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-3
	Практичне заняття за темою 6. Правосуддя та судоустрій в країнах ЄС	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб- ресурси	0-3
9	Тема 7. Порівняльний аналіз кримінального права країн ЄС	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Практичне заняття за темою 7. Порівняльний аналіз кримінального права країн ЄС. Підведення підсумків вивчення дисципліни	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб- ресурси Презентації здобувачів Силабус ККР для проведення	0-30

Індивідуальне завдання «Розробка методичних рекомендацій щодо розвитку місцевої партисипативної демократії» полягає у розробленні та захисті здобувачами вищої освіти методичних рекомендацій для індивідуально визначеної міської, селищної або сільської територіальної громади.

Форма проведення: розроблення, презентація та захист (відповіді на запитання, дискусія) індивідуального завдання перед аудиторією (бажано використовувати MS PowerPoint).

Зміст індивідуального завдання: Для окремої самостійно обраної територіальної громади розробити методичні рекомендації щодо розвитку місцевої демократії з урахуванням європейських норм і досвіду окремих країн Європейського Союзу, результатом реалізації якого буде підвищення демократизації публічного управління для певної територіальної громади. Для представлення результатів виконання завдання необхідно заповнити відповідний шаблон, який розміщено у застосунку Teams MS Office та на дистанційній платформі Moodle.

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office365.

Перевірений доступ з ПК чи мобільного гаджету до застосунків Microsoft Office: Teams, Moodle.

Інсталюваний на ПК та мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 7-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни **на підставі поточного оцінювання знань** за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та виконання і захисту практичних робіт складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами *участі у дискусіях* під час інтерактивних лекцій, виконання та *презентації результатів індивідуального завдання*, зміст якого описано у розділі 4 (участь у дискусіях та презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання для 7-го кваліфікаційного рівня за НРК (магістр)» (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>) із подальшим перерахунком відповідно до розподілу балів за окремими темами та завданнями, див. у табл. розділу 4). Загалом за участь у дискусіях і захист результатів виконання індивідуального завдання отримується **максимум 60 балів**.

Практичні роботи (індивідуальні і командні завдання, розподіл балів див. у табл. розділу 4) виконуються під час практичних занять (презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання для 7-го кваліфікаційного рівня за НРК (магістр)» (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>) із подальшим перерахунком відповідно до розподілу балів за окремими темами та завданнями, див. у табл. розділу 4). При несвоєчасному здаванні практичної роботи оцінка знижується вдвічі. У сумі за практичну частину курсу при поточному оцінюванні отримується **максимум 40 балів**.

Отримані бали за теоретичну частину та практичні роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
60	40	100

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (залік)** під час сесії. Якщо здобувач не здав у письмовій формі виконаних індивідуальних завдань (дві практичні роботи), він отримує незадовільну підсумкову оцінку з дисципліни.

Залік проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з **60 тестових завдань** із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 1 бал (**разом 60 балів**) та **10 тестових завдань** з практичної частини, кожне з запитань оцінюється максимум у 4 бали (**разом 40 балів**), причому:

- 4 бали – відповідність еталону;
- 3 бали – відповідність еталону з незначними помилками;
- 2 бали – часткова відповідність еталону, питання повністю не розкриті;
- 1 бал – невідповідність еталону, але відповідність темі запитання;
- 0 балів – відповідь не наведена або не відноситься до теми запитання.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»:

http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на НТУ Microsoft Office та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінку кафедри державного управління і місцевого самоврядування у Facebook: <https://www.facebook.com/kafedra.publicmanagement/>.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим.

Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності.

Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи.

Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби).

Оцінки неможливо отримати під час консультацій або інших додаткових годин спілкування з викладачем. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно - в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здобувачі вищої освіти має право на зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті, за окремими темами або видами навчальної активності із попереднім погодженням з викладачем дисципліни та гарантом освітньої програми. Визнання результатів здійснюється за наявності відповідних сертифікатів.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (MS Forms). Посилання на форму буде розміщено у Teams курсу. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Андрейченко С. С. Конституційне право зарубіжних країн [Текст] : навч.-метод. посіб. / [авт.-уклад. : О. Т. Волощук, В. І. Качурінер, В. Ю. Колесник]. Одеса : Фенікс, 2021. 178 с.
2. Адміністративне деліктне законодавство: зарубіжний досвід та пропозиції реформування в Україні / автор-упоряд. О. А. Банчук. Київ : Книги для бізнесу, 2019. 912 с.
3. Боас Г. Міжнародне публічне право: сучасні принципи та перспективи. Edward Elgar Publishing, Ltd. 2012. 400 с.
4. Бондаренко І. О. Конституційне право зарубіжних країн [Текст] : підруч. / за заг. ред. Н. В. Мішиної, доц. В. О. Міхальова]. Херсон : ОЛДІ- ПЛЮС, 2019. 641 с.
5. Івановська А. М. Конституційне право зарубіжних країн : навч. посіб. : [у 2 ч.]. Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. та права, 2018. Ч. 1. 591 с.
6. Івановська А. М. Конституційне право зарубіжних країн : навч. посіб. : [у 2 ч.]. Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. та права, 2018. Ч. 2. 652 с.
7. Кузьмін Е. Е. Кримінальне право зарубіжних країн : навч.-метод. посіб. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 96 с.
8. Кузьменко О. В., Пастух І. Д., Користін О.Є. та ін. Адміністративне право зарубіжних країн : курс лекцій. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 528 с.
9. Філіппов С., Сота А., Петреченко С. Конституційне право України та зарубіжних країн [Текст] : навч.-метод. посіб. Київ : Видавництво Людмила, 2021. 263 с.
10. Харитонов О. І., Харитонов Є. О. Порівняльне право Європи: Основи порівняльного правознавства. Європейські традиції. Харків : Одиссей, 2002. 592 с.

Нормативні документи

1. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. Київ : [б.в.], 2015. 708 с.
2. Конституції країн світу: Королівство Данія, Французька Республіка, Чеська Республіка, Республіка Польща [Текст] : пер. з офіц. тексту / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович ; пер.: О. В. Коротюк, Д. В. Каєвич, Т. В. Руденко]. Київ : ОВК, 2021. 231 с.
3. Конституції країн світу: Королівство Бельгія, Федеративна Республіка Німеччина, Королівство Швеція [Текст] / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович] ; пер. з офіц. тексту: [Д. В. Каєвич, А. О. Євстратенко, П. С. Овчарук]. Київ : ОВК, 2021. 369 с.

4. Конституції країн світу: Республіка Болгарія, Румунія, Угорщина, Республіка Хорватія [Текст] / [уклад. Коротюк О. В., Лавринович О. В.] ; пер. з офіц. тексту [Руденко Т. В.]. Київ : ОВК, 2021. 249 с.
5. Конституції країн світу. Швейцарська Конфедерація. Королівство Норвегія. Фінляндська Республіка [Текст] : пер. офіц. тексту / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович ; пер.: Т. В. Руденко, В. С. Станіч]. Київ : ОВК, 2021. 179 с.
6. Конституції країн світу: Республіка Словенія, Боснія і Герцоговина, Республіка Македонія [Текст] / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович] ; пер. з офіц. тексту [А. О. Воїнова]. Київ : ОВК, 2021. 163 с.
7. Конституції країн світу: Конституція Грецької Республіки, Конституція Республіки Кіпр, Конституція Турецької Республіки [Текст] / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович] ; пер. з офіц. тексту [А. О. Воїнова, Д. В. Каєвич]. Київ : ОВК, 2021. 403 с.
8. Конституції країн світу. Республіка Сербія. Республіка Косово. Республіка Албанія. Чорногорія [Текст] : пер. з офіц. тексту / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович ; пер. А. О. Воїнова]. Київ : ОВК, 2022. 323 с.
9. Конституції країн світу. Латвійська Республіка. Литовська Республіка. Естонська Республіка [Текст] / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович] ; пер. з офіц. тексту [А. О. Воїнова]. Київ : ОВК, 2022. 161 с.
10. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки : указ Президента України від 11 черв. 2021 р. № 231/2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text>.
11. Report on Independence and Accountability of the Judiciary, adopted e General Assembly of the ENCJ Rome 13 June 2014. URL : http://www.encj.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=178%3Aind-and-acc-&catid=34&Itemid=252&lang=en.
12. Висновок № 3 (2002) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо принципів та правил, які регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, питання етики, несумісної поведінки та безсторонності. URL : <http://www.arbitr.gov.ua/files/pages/%D0%92%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BA%20E2%84%96%203.pdf>.

Додаткова

1. Бориславська О. М., Заяць І. Я., Різник С. В. Конституційне право зарубіжних держав : навч.-метод. посіб. Київ : Ін Юре, 2015. 357 с.
2. Бортняк В. А. Бортняк К. В. Нормативне визначення нагляду та контролю в сфері публічного адміністрування. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 75. С. 28–35. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2020/04/bortniak_v_bortniak_k_75.pdf.
3. Буханевич О. М. Організаційно-правові аспекти діяльності центрів надання адміністративних послуг в зарубіжних країнах. *Право і суспільство*. 2015. № 4(2). С. 105–109. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2015_4%282%2920.
4. Волощук О. Т., Чепель О. Д. Конституційне право зарубіжних країн : навч. посіб. Чернівці : [б. в.], 2014. 319 с.
5. Вплив Європейського Союзу на національне адміністративне судочинство. Einfluss der Europäischen Union auf die Nationale Erwaltungsgerichtsbarkeit : матеріали наук.-практ. конф., 25-26 трав. 2011 р. / [упоряд. С. О. Осятинський]. Харків : ХНУВС, 2012. 148 с.
6. Грін О.О. Конституційне право зарубіжних країн : навч. посіб. альб. схем. Ужгород: Видавництво ФОП Бреза А.Е., 2015. 183 с.
7. Закоморна К. О. Державне (конституційне) право зарубіжних країн (навч. матеріали та схеми) : посіб. для підгот. до іспитів. 2-ге вид., перероб. Харків : Право, 2016. 278 с.
8. Ільков В. В. Розвиток системи адміністративного судочинства в Україні з урахуванням джерел права зарубіжних країн під час здійснення конституційної реформи в Україні. *Право.ua*. 2015. № 3. С. 194–198. URL : <http://nbuv.gov.ua/UJRN/pravo2015335>.

9. Кісіль Р.-В., Блавацька І. О. Порівняльний аналіз адміністративного права України та зарубіжних країн. *Науковий вісник Львівського держ. ун-ту внутр. справ.* 2013. № 3. С. 231–239. – URL : https://www1.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/library/visnyku/nvsvy/03_2013/13krvvtzk.pdf.
10. Лях М. Ю. Міжнародні тенденції розвитку органів суддівського самоврядування. *Право : зб. наук. пр. Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди.* 2017. Вип. 27. С. 42–47.
11. Молдован В. В., Молдован А. В. Судоустрій: Україна, Велика Британія, Російська Федерація, США, ФРН, Франція. Судові органи ООН. Київ : Центр навчальної літ-ри, 2013. 354 с.
12. Мушенко В. В. Конституційне право зарубіжних країн [Текст] : навч. посіб. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 227 с.
13. Назаров І. В. Історичний розвиток судової системи Франції. *Науковий вісник Херсонського державного ун-ту.* 2016. Т. 2. Вип. 4. С. 111–114. URL : http://www.lj.kherson.ua/2016/pravo04/part_2/29.pdf.
14. Назаров І. В. Історичний розвиток та сучасна структура судової системи Німеччини. *Проблеми законності.* 2016. Вип. 134. С. 178–181.
15. Олійник О.С. Поняття, характеристика та основні ознаки спеціальних принципів кримінального права зарубіжних країн. *Науковий вісник публічного та приватного права.* Вип. 1. Т. 2. 2019. С. 161–166. URL : http://www.nvppp.in.ua/vip/2019/1/tom_2/30.pdf.
16. Пекарчук В. М. Конституційне право зарубіжних країн [Текст] : навч.-метод. посіб. / В. М. Пекарчук, В. С. Олійник, М. М. Ребало. Чернігів : Академія ДПтС, 2019. 177 с.
17. Порівняльне судове право : навч. посіб. / І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич, Н. В. Сібільова [та ін.]; за ред. І. Є. Марочкіна, Л. М. Москвич. Харків : Право, 2008. 112 с.
18. Рудик П. А. Основні міжнародно-правові та європейські стандарти у сфері правосуддя та їх вплив на забезпечення єдності судової практики. *Часопис Київського ун-ту права.* 2019. № 4. С. 74–80.
19. Система державного управління Федеративної Республіки Німеччина: досвід для України / авт.-упоряд. : Ю. В. Ковбасюк, С. В. Загороднюк, А. І. Крайнік ; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка. Київ : НАДУ, 2010. 76 с. (Сер. видань з міжнародного досвіду державного управління).
20. Тужеляк Н. Про спеціалізацію та децентралізацію судової системи у Німеччині. *Юридична газета.* 2015. №22-23(468-469). URL : <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/evropeyskiy-dosvid.html>.
21. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн [Текст] : підруч. 10-те вид., перероб. та допов. Київ : Ін Юре, 2015. 315 с.
22. Шумляєва І. Забезпечення дотримання принципів верховенства права та законності в діяльності публічної адміністрації: термінологічний аналіз. *Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2020. Вип. 2 (41). – Режим доступу : [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik_dums/2020/2020_02\(45\)/index.html](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik_dums/2020/2020_02(45)/index.html).*
23. Шумляєва І. Вплив європейських норм партисипативної демократії на підвищення рівня участі громадян України в місцевому самоврядуванні. *Аспекти публічного управління.* 2021. Т. 9. № 1. Дніпро : вид-во «Грані». С. 113–120.
24. Шумляєва І.Д., Кушнірчук Н. В. Забезпечення законності органами державної влади в контексті адаптації права України до права ЄС. *Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу: теоретичні та практичні аспекти : у 2 ч. : матеріали IV Всеукраїнської за міжнародною участю наук.-практ. конф. (м. Полтава, 23-24 жовтня 2019 р.).* Полтава : Россава, 2019. С. 157–159.
25. Шумляєва І. Д. Забезпечення правозаконності в системі місцевого самоврядування в контексті реалізації права громадян на місцеве самоврядування. *Правові аспекти публічного управління: теорія та практика : матеріали XII наук.-практ. конф.* 17 груд.

- 2020 р., м. Дніпро / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2020. С. 97–104. URL : http://www.dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/Conference_pei_17_12_2020.pdf.
26. Шумляєва І. Особливості нормотворення на рівні органів місцевого самоврядування. *Правові аспекти публічного управління: теорія та практика* : матеріали Х наук.-практ. конф. 12 груд. 2019 р., м. Дніпро / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. С. 43–46.
27. Шумляєва І. Д. Місце принципу законності в конституційно-правовому регулюванні діяльності публічної адміністрації європейських країн. *Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України* : матеріали 17-ї регіон. наук.-практ. конф. 14 трав. 2020 р., м. Дніпро / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2020. С. 353–356.
28. Шумляєва, Кушнірчук Р. О. Удосконалення забезпечення судом прав і свобод людини в умовах розвитку публічного управління. *Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 29 лист. 2019 р.). Запоріжжя : Класичний приватний ун-т, 2019. URL : http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/uk/node/5340.
29. Що таке «європейські стандарти» судочинства і як вони повинні бути застосовані? URL : <https://dejure.foundation/library/shcho-take-evrostandarty-sudochynstva-i-yak-vony-zastosovuutsia>.
30. Ювчиця О. В. Міжнародні та європейські стандарти незалежності та безсторонності суду в цивільному судочинстві. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2020. № 2. С.48–51.

Інформаційні ресурси

1. Автоматизована система бібліотек Європейської Комісії (ECLAS). URL : <http://ec.europa.eu/eclas/>.
2. Верховна Рада України: офіційний веб-портал. URL : <http://rada.gov.ua/>.
3. Інформаційна служба Європейського Союзу (Europe Direct). URL : <http://ec.europa.eu/eurodirect>.
4. Офіційний сайт Представництва Європейського Союзу в Україні. URL : http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm.
5. Портал Європейського Парламенту. URL : <http://europarl.europa.eu>.
6. Портал Європейського Союзу. URL : <http://europa.eu>.
7. Представництво Європейського Союзу в Україні. URL : https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk?s=232.
8. Рада Європи. URL : <https://www.slg-coe.org.ua/>.
1. Урядовий портал : єдиний веб-портал виконавчої влади України. URL : <http://www.kmu.gov.ua/control/>.
9. EU institutions and bodies. URL : http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_en.htm.
10. EU facts and figures. URL : http://europa.eu/about-eu/facts-figures/index_en.htm.
11. EU law. URL : http://europa.eu/eu-law/index_en.htm.
12. EU tube. URL : <http://youtube.com/eutube>.